

Paulus' doorn in het vlees en kracht in zwakheid

(onderdeel van hoofdstuk 10 'Wil God altijd genezing?')

In boek met de voorlopige titel: *Genezing en bevrijding in de tussentijd*; Jan Minderhoud)

Een bijbeltekst die, in het nadenken over genezing, vaak wordt aangehaald is 2 Korinthe 12:7. Paulus legt daar uit dat hij, om maar niet hoogmoedig te worden, van Godswege een 'doorn in het vlees' heeft gekregen, 'een engel van satan' die hem steeds kwelt (met vuisten slaat). Tot driemaal toe heeft hij de Heer Jezus Christus gesmeekt dat die kwelling van hem zou worden afgenomen. Wat is het antwoord dat hij van de Heer ontvangt? 'Mijn genade is voor u genoeg, want Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht' (vers 9).

Of dat tot driemaal toe letterlijk moet worden verstaan, of dat Paulus eerder bedoelt dat hij daar heel vaak voor gebeden heeft, doet voor onze zoektocht nu niet ter zake. Van groter belang is: wat is er bedoeld met die 'doorn in het vlees'? Nog specifieker: moeten we daarbij aan een ziekte denken? Want als dat zo is, dan hebben we in het Nieuwe Testament een voorbeeld van een onverhoord gebed om genezing, of nog liever: een anders verhoord gebed. God antwoordt wel op het gebed van Paulus, maar niet door genezing te geven. Want juist dit lijden, deze kwelling wordt ingepast in Gods plan. Het zorgt ervoor dat Paulus niet hoogmoedig wordt en dat hij zich niet verheft, ondanks de bijzondere ervaringen en openbaringen waarover hij net daarvoor in 12:1-6 gesproken heeft. We spellen twee belangrijke woorden in dit bijbelgedeelte uit. Eerst 'zwakheid', daarna 'doorn'.

1. Is zwakheid hier (ook) ziekte?

Paulus speelt in de eerste en tweede brief aan de Korinthiërs met de woorden 'zwak', 'zwak zijn' en 'zwakheid' (*asthenēs*, *astheneó* en *astheneia*, daarnaast nog eenmaal het synoniem *asthenèma*). In totaal komen die drie of vier woorden 83 maal in het Nieuwe Testament voor, waarvan maar liefst 27 maal in zijn beide brieven aan de gemeente in Korinthe. Allereerst zijn de Korinthische gelovigen zelf 'zwak': van lage komaf, van geringe maatschappelijke status (1 Kor. 1:25,27). Vervolgens zijn er gemeenteleden die nog 'zwak' zijn in geloof of in geweten (1 Kor. 8 en 10, in de kwestie van het eten van vlees dat aan de goden is geofferd) en Paulus kiest er zelf voor om 'zwak voor de zwakken te worden, om de zwakken te winnen' (1 Kor. 9:22).

Van die 27 keer tel ik het woord dertien keer, dus de helft, in 2 Korinthe 10 t/m 13 en daarvan weer vijf keer in 12:1-10. Dat geeft wel aan hoe belangrijk die woorden 'zwak' en 'zwakheid' hier zijn.

In zijn persoonlijk optreden is Paulus 'zwak' (10:11 – zie ook 1 Kor. 2:3 – hij kwam in Korinthe in zwakheid, in vrees en beven), en immens veel 'zwakheden' overkomen hem door vervolging, tegenstand, tegenslag, schipbreuk, doodsgevaar, zware inspanningen en de zorg voor de gemeenten (11:21-33). Dat alles maakt dat Paulus vooral kan roemen in zijn zwakheid (11:30). Dat laatste doet hij vooral tegenover zijn opponenten, superapostelen van Joodse komaf die zich groot maken en vooral: die Paulus' arbeid in de gemeente van Korinthe dwarsbomen en die zijn bediening in diskrediet proberen te brengen. Ze verkondigen er ook een andere Jezus dan Paulus en de zijnen hebben gedaan (11:4). Over zijn strijd met deze superapostelen schrijft Paulus meer impliciet in 3:1, 4:2, 5:12 en 6:3-4, en vooral expliciet in 11:4-6, 13-15, 22-23, 12:11b.

Kan deze 'zwakheid' van Paulus ook begrepen worden als ziekte?

Van de 83 keer dat we de woorden 'zwak' en 'zwakheid' in het Nieuwe Testament tellen, wordt maar liefst 36 keer (een) ziekte bedoeld. Dat vind je vooral in de genezingsberichten van de evangeliën, in Handelingen en in Jakobus 5:14, maar ook in de brieven van Paulus:

- Epafroditus is ernstig ziek geweest, hij was op sterven na dood. Maar hij is wonderlijk hersteld (Fil.2:26,27).
- Timotheüs krijgt het advies om niet alleen water, maar ook wat wijn te drinken, voor zijn maagklachten en andere kwalen (1 Tim. 5:23).
- Van Trofimus weten we dat Paulus hem ziek in Milete moest achterlaten (2 Tim. 4:20).

Naast zwakheid in lichamelijk opzicht (ziek, broos, gebrekkig) is er ook zwakheid in geestelijk of moreel opzicht ('het vlees is zwak', Matt. 26:41, en zelfs de wet kan zwak, lees: krachteloos genoemd worden, door onze zondige natuur, Rom. 8:3). Ook is er een zwakheid op grond van sociale status of economische situatie (Hand. 20:35, 1 Kor. 1:25,27, 9:22).

Tot slot: Paulus zelf gebruikt het woordje 'zwakheid' in verband met zijn eigen ziekte(s). In Galaten 4:13 zegt hij dat hij de eerste keer 'in zwakheid van het vlees' bij de Galaten kwam. Alle vertalingen vertalen deze woorden terecht als lichamelijke zwakheid of ziekte en uit het vervolg blijkt dat ook. De Galaten hadden hem om zijn zwakheid of

ziekte links kunnen laten liggen, want wat moet je, naar de cultuur van die tijd, met zo'n boodschapper die zwak, ziek en misselijk is? Maar ze reageerden heel anders. Ze ontvingen hem als een engel, als een boodschapper van God, ja, als Christus Jezus. En ze waren zelfs bereid om, als dat mogelijk zou zijn, hun ogen uit te rukken om die aan Paulus te geven (4:14-15).

De laatste woorden zijn samen met Paulus' terloopse opmerking in Galaten 6:11 ('Zie met wat een grote letters ik u met mijn eigen hand schrijf') aanleiding geweest om te denken aan een oogkwaal van Paulus. En in 6:17 schrijft Paulus dat hij de littekens van de Jezus in zijn lichaam draagt. Anderen hebben aan malaria gedacht, misschien als gevolg van zijn verblijf in de moerassige gebieden in de kuststreken van Klein-Azië of het Pamfylische laagland. Of een lichamelijke uitputting, want de route dwars door het ruige berglandschap van Galatië was zwaar en gevaarlijk. Hoge bergpassen, moeilijk begaanbare wegen, hitte en kou, honger en dorst, het moet Paulus uitgeput hebben (Hand. 16:6-8).¹ Weer anderen denken aan epilepsie, migraine, een spraakgebrek (cf. 1 Kor. 2:3) of aan nog andere ziektes.

Samengevat: met 'zwakheid' kan Paulus heel goed ziekte bedoelen. Maar tegelijkertijd verwijst Paulus met de woorden zwak en zwakheid naar het brede scala aan moeiten, vervolging, tegenslagen en tegenwerking, waarvan je in 2 Korinthe 4:7-12, 6:3-10 en vooral in 11:21-33 een indrukwekkende opsomming vindt.

Tot slot: let ook op de opvallende parallellen tussen Gal. 4:13-15 en 2 Kor. 12:7-10:

1. De woordjes 'zwakheid' en 'vlees'.
2. De beproeving die dat voor Paulus betekent.
3. Het woordje *angelos*, engel of boodschapper. In Galaten 4:14 wordt Paulus ontvangen als een engel van God, in 2 Korinthe 12:7 wordt hij gekweld door een engel van satan.

Kunnen we bij de zwakheden van 2 Korinthe 12:7-10 nu ook aan ziekte denken? Dat hangt ook af van de uitleg van Paulus' doorn in zijn vlees.

2. Een doorn in mijn vlees

Wat bedoelt Paulus met zijn 'doorn in het vlees'? Bijbeluitleggers komen daar maar moeilijk uit. Het woordje *skolops* kan ook 'paal' betekenen, maar die betekenis wordt er pas in het latere Grieks aan verleend. Eerder moet je denken aan een naald of doorn. In de Septuaginta, de Griekse vertaling van het Oude Testament, komt het woordje *skolops* (slechts) drie keer voor, en in alle gevallen wordt er een doorn(struik) mee bedoeld (Num. 33:55, Ez. 28:24 en Hos. 2:8; in de HSV 2:5).

Let erop dat die doorn door God aan Paulus gegeven is (*passivum divinum*), maar dat hij het tegelijkertijd 'een engel van satan' noemt. Satan is erop uit om mensen naar beneden te halen en te laten lijden, maar God heeft een hoger doel. Hij wil Paulus beschermen tegen hoogmoed.

Wat zou die 'doorn in het vlees' (een enkeling vertaalt met 'voor het vlees') van Paulus nu kunnen betekenen?

1. Zijn zwakke psychische gestel, zo zeggen sommigen. Maar zijn brieven geven naar mijn mening weinig aanleiding tot deze gedachte. Of is het misschien zijn knagende geweten, omdat Paulus nog steeds gekweld wordt door zijn verleden als christenvervolger (1 Kor. 15:8-9, 1 Tim. 1:12-14)?
2. Zijn lichamelijke gezondheid, zijn ziekte(s), zie hierboven en de genoemde ziekte van Paulus in Galaten 4:13-15. Denk ook aan het verhaal van Job, waar God het aan satan toestaat om Job, tot een zekere grens, met ziekte en lijden te treffen.
3. Of zijn het misschien demonische kwellingen? Bij een engel (*angelos*) van satan denk je al heel snel aan een demon. Nog maar één hoofdstuk daarvoor heeft Paulus gezegd dat de satan zich kan voordoen als een engel van het licht (11:14).
4. Paulus' opponenten in het algemeen en die Joodse superapostelen in het bijzonder. Dan is die 'engel van satan' een menselijke boodschapper en is ook hier 2 Korinthe 11:4 van toepassing. Paulus verwijst daar immers met de opmerking dat 'satan zich als een engel van het licht voordoet' naar die superapostelen, schijnapostelen die zich voordoen als apostelen van Christus (11:4, 13).

De laatste uitleg wordt met kracht verdedigd door Randy Clark². Terecht wijst hij erop dat er slechts weinigen onder ons zijn die dusdanige openbaringen hebben ontvangen, dat ze een 'doorn in het vlees' nodig hebben om nederig te

¹ Fik Meijer, *Paulus – Een leven tussen Jeruzalem en Rome*, (2012), pag. 108, 130-131.

² Randy Clark, *The Healing Breakthrough* (2016), pag. 31-34.

blijven. En ook dat de 'doorn in het vlees' voor velen aanleiding is geworden om maar weinig van God te verwachten in het bidden om genezing.

Vervolgens wijst Clark erop dat in Numeri 33:55, Jozua 23:13 en Richteren 2:3 het de oorspronkelijke bewoners van het land Kanaän zijn, die voor het volk Israël tot doornen en prikkels, tot een val en een strik worden, zodra het volk zich inlaat met hun gebruiken, met hun goden of gemengde huwelijken aangaat. Hier ligt de link met de superapostelen waar Paulus zo mee te stellen heeft. Het gaat dus om menselijke 'doornen'.

Zwak in deze uitleg is dat *skolops* ('doorn') alleen in Numeri 33:55 voorkomt, en dat het Grieks van de Septuaginta in Jozua 23:13 en Richteren 2:3 andere woorden gebruikt. Maar de *skolops* komt wel terug in Ezechiël 28:24, en ook daar is sprake van tegenstand van de omringende volken, in dit geval van Sidon. Deze laatste tekst wordt door Clark niet aangehaald.

Ik ga de balans opmaken. Wat betreft de doorn in Paulus' vlees is het lastig om te kiezen. Zijn het ziekte(s)? Demonische kwellingen? Die schijnapostelen, zijn tegenstanders in Korinthe en in andere gemeentes? In alle gevallen zijn het kanalen waardoor in de bediening van Paulus Gods kracht in zijn zwakheid wordt volbracht. Maar moeten we hier perse kiezen? Temeer omdat de woorden 'zwak' en 'zwakheden' een brede betekenis kunnen hebben en die breedte aan betekenissen er door Paulus zelf ook aan verleend wordt. Want, als van de 83 keer dat de woordjes *asthenès / astheneia* in het Nieuwe Testament voorkomen, het 36 keer over een ziekte gaat, dan ligt het niet voor de hand om Paulus' doorn in het vlees (met als gevolg: 'kracht in zwakheid') daarvan uit te sluiten. Dat sluit ook aan bij zijn eigen afsluitende woorden in 2 Korinthe 12:10:

'Daarom heb ik een behagen in zwakheden: in smadelijke behandelingen, in noden, in vervolgingen, in benauwdheden, om Christus' wil. Want wanneer ik zwak ben, dan ben ik machtig.'

Daar kunnen ziektes en lichamelijke ongemakken bij inbegrepen zijn. Ook vandaag de dag kunnen mensen, die actief zijn in de bediening van genezing en bevrijding, zelf aan een ziekte lijden waar ze niet vanaf komen. Dat is dan van dezelfde orde. Daarvan kan God dus zeggen: 'Mijn genade is voor jou genoeg, want Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht.' Waarmee overigens niet gezegd is, dat je deze ziekte, zwakheid, vervolgingen of ongemakken levenslang met je mee zal moeten dragen. Want dat staat er nou net niet in het antwoord dat Paulus hier krijgt. Maar wel: 'Aan mijn genade heb je genoeg.'³

---

³ Zo volgens Willem J. Ouweneel, *Geneest de zieken!* (2003), pag. 200-203 die overigens bij de 'doorn in/voor het vlees' eerder aan geloofsvervolgingen en tegenstand van de kant van zijn opponenten denkt, dan aan een lichamelijke ziekte.